

Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi

Journal of Academic Language and Literature

(Cilt/Volume: 7, Sayı/Issue: 1, Nisan/April 2023)

İbrahim Halil TUĞLUK

Prof. Dr., Adıyaman Üniversitesi
itugluk@adiyaman.edu.tr

Neslihan DOKUMACI

Doktora Öğrencisi., Adıyaman
Üniversitesi
dokumacineslihan@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-2920-0607>

<https://orcid.org/0000-0002-4233-5664>

Ali Rızâ'î'nin Tahmîsler Mecmuası

Ali Rızâ'î's Tahmîses Journal

Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş Tarihi/Received: 20.03.2023

Kabul Tarihi/Accepted: 25.04.2023

Yayın Tarihi/Published: 30.04.2023

Atıf/Citation

Tuğluk, İ. H. & Dokumacı, N. (2023). Ali Rızâ'î'nin tahmîsler mecmuası. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 7(1), 245-273. <https://doi.org/10.34083/akaded.1268327>

Tuğluk, İ. H. & Dokumacı, N. (2023). Ali Rızâ'î's tahmîses journal. *Journal of Academic Language and Literature*, 7(1), 245-273. <https://doi.org/10.34083/akaded.1268327>

Bu makale iThenticate programıyla taranmıştır.

This article was checked by iThenticate.

* Bu makale "18. yy. Şairlerinden Diyârbakırlı Ali Rızâullah Efendi'nin Tahmîsleri (İnceleme-Metin)" başlıklı hazırlanmakta olan doktora tezinden üretilmiştir.

Öz

Klasik Türk edebiyatı 20. yy. başından itibaren akademik bir bakış açısıyla ele alınmaya başlanmıştır. Bu süreç içerisinde Klasik edebiyat araştırmaları; metin tenkidi, metin çevirisi, metin tahlili, metin şerhi, dil içi çeviri, mukayeseli çalışmalar, tür, şekil ve vezin, ritim, ahenk, estetik yaklaşımlar, modern kuramların edebiyata uygulanması, bazı kavramsal çalışmalar, üslup, lügat, bağlam sözlüğü ve mecmua çalışmaları gibi farklı alanlarda ilerlemiştir. Günümüzde metin neşri çalışmalarında metin çevirisi ve metin tenkidi yanında önemli bir çalışma alanı da mecmualardır. Belli bir özelliğiyle ön plana çıkan mecmualar edebiyat araştırmalarına yeni perspektifler kazandırmaktadır. Bu bağlamda Ali Rızâ'nın Tahmîsler Mecmuası türünün nadir bir örneği olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışmada, *Ali Rızâ'nın Tahmîsler Mecmuası* ele alınmıştır. 18. yüzyılın sonu ile 19. yüzyılın başında yaşamış olan Ali Rızâ'nın Tahmîsler Mecmuası; Millet Kütüphanesi, Ali Emîrî Efendi, 172 numaraya kayıtlıdır. Mecmua 172 varak olup, mecmuadaki şiirlerin çoğunu *tahmîsler* oluşturmaktadır. Eserde çoğunlukla 17. ve 18. yüzyıllarda yaşamış şairlere ait şiirlere tahmîsler yapılmıştır. Mecmuanın farklı yüzyıllarda yaşamış şairlere ait şiirler içermesi, eserde yer alan şairlerin bazı yeni şiirlerine ulaşma imkânı da sağlamıştır.

Bu çalışmada, Ali Rızâ'nın Tahmîsler Mecmuası tanıtılarak Ali Rızâ'nın hayatı kısaca ele alınacak mecmua muhteva, dil ve üslup açısından değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk Edebiyatı, Millet Kütüphanesi, Ali Rızâ, mecmua, tahmîsler.

Abstract

Classical Turkish literature 20th century. From the very beginning, it started to be discussed from an academic point of view. Classical literature researches in this process; text criticism, text translation, text analysis, text commentary, intralingual translation, comparative studies, genre, shape and meter, rhythm, harmony, aesthetic approaches, application of modern theories to literature, some conceptual studies, style, lexicon, context dictionary and journal studies advanced in different fields. Today, journals are an important field of study besides text translation and text criticism in text publication studies. Journal, which stand out with a certain feature, bring new perspectives to literary studies. In this context, Ali Rızâ's Tahmîses Journal is a rare example of its kind.

In this study, Ali Rızâ's Tahmîses Journal is discussed. Tahmîses Journal by Ali Rızâ, who lived at the end of the 18th century and the beginning of the 19th century; It is registered to the National Library, Ali Emîrî Efendi, number 172. The journal has 172 leaves and most of the poems in the journal are tahmîs. In the work, mostly tahmîs are made for the poems of poets who lived in the 17th and 18th centuries. The fact that the journal contains poems belonging to poets who lived in different centuries also provided the opportunity to reach some new poems of the poets in the work.

In this study, Ali Rızâ's Tahmîses Journal will be introduced and the life of Ali Rızâ will be evaluated in terms of content, language and style.

Keywords: Classical Turkish Literature, Millet Library, Ali Rızâ, journal, tahmîses.

Giriş

Çeşitli konularda yazılmış eserlerin bir arada toplandığı derlemeler olan mecmular; Klasik edebiyat araştırmalarında metin tenkidi, metin çevirisi, metin tahlili, metin şerhi, mukayeseli çalışmalar; tür, şekil ve vezin gibi farklı alanlardaki çalışmalarda yardımcı birer kaynaktır (Köksal, 2012, s. 411-431). Mecmuaların bu rolü, mecmua metinleri üzerinde birtakım çalışmaları da beraberinde getirmiştir. Çalışmamıza konu olan Tahmisler Mecmuası, 18. yüzyılın sonu ile 19. yüzyılın başlarında yaşamış olan Ali Rızâ'î tarafından telif edilmiştir.

Tahmisler Mecmuası'nda yer alan tahmislerin tamamı Ali Rızâ'î'ye aittir. Eser bu yönüyle farklı şairlerin tahmislerini bir araya getiren bir mecmua değil, bir şahsiyetin farklı şairlerin şiirlerine yaptığı tahmisleri içeren bir mecmua türüdür. Eserin orijinalliği de buradan gelmektedir. Mecmuada tahmislerin yanı sıra şairin kendi şiirlerine yaptığı tahmisler ve farklı nazım şekillerinde şiirleri de vardır.

Tahmisler Mecmuası'ndaki şiirlerde hikemî tarzın etkisi açıkça görülmektedir. Ali Rızâ'î özellikle Nâbî'nin etkisinde kalmıştır. Şiirlerinin çoğunda Nâbî'nin ve hikemî tarzın izlerini görmek mümkündür. Mecmuada Ali Rızâ'î'nin Nâbî dışında Bâkî, Nedîm, Kânî gibi önemli şairler ile eserlerini istinsah ettiği Molla Câmî ve Hâtemî gibi zirve şahsiyetlerin eserlerinden konu ve üslup bakımından da etkilenmiştir.

Ali Rızâ'î'nin *Tahmisler Mecmuası* edebiyat tarihinin önemli bir halkasını tamamlayan ve tahmîs nazım şeklinin metinlerini bir araya getiren bir eserdir.¹

1. Türk Edebiyatında Tahmîsin Yeri ve Önemi

Muhammes, Arapça bir kelime olup “hums” kökünden gelmektedir. Sözlüklerde manası “beşli, beş katlı, beşleme, beşli hâle getirme” olarak verilmekte, matematikte “beşgen” anlamına geldiği de belirtilmektedir. Bir edebiyat terimi olarak muhammes, kaynaklarda çoğunlukla musammatlar bazen de beşliler genel başlığı altında, bendlerden bir nazım şekli olarak ele alınmış ve değerlendirilmiştir. Muhammesler kafiye yapıları itibariyle müzdeviç ve mütekerrir olmak üzere ikiye ayrılır: Muhammes-i müzdevicin kafiye düzeni: aaaaa – bbbba – cccca-...; Muhammes-i mütekerrirde ise esas olan mısra tekrarlarıdır (İpekten, 2013, s. 96-97). Tekrar edilen mısra sayısına göre bunlar ikiye ayrılır:

1. aaaaA – bbbba – cccca-...
2. aaaAA – bbbAA – cccAA-...

“Bu nazım şeklinin Arap edebiyatı durumu konusunda fazla bir bilgi bulunmamaktadır. Nihad M. Çetin ve Fuad Köprülü'nün verdikleri bilgilerden Arap edebiyatında bendlerden oluşan manzumelerin ve muhammesin varlığı anlaşılakta, ancak bunların tam olarak varlığı bilinmemektedir. Fars edebiyatında ise muhammes

¹Mecmua ile ilgili bu bilgiler, “18. yy. Şairlerinden Diyarbakırlı Ali Rızâullah Efendi'nin Tahmisleri (İnceleme-Metin)” adlı çalışılmakta olan doktora tezinden alınmıştır.

bilinen manasına uygun şekilde ve Türk edebiyatında olmasa da epeyce kullanılmıştır” (Erdoğan, 2002, s. 13-15).

Beyitlerle yazılmış manzumenin her beytinin önüne aynı vezin ve kafiye, anlamca da uyacak şekilde üçer mısra eklenerek muhammes haline getirilmesine tahmîs etme, ortaya çıkan muhammese de tahmîs adı verilir. Tahmîsin kafiye düzeni şöyledir: aaa (aa) bbb (ba) ccc (ca) ... (İpekten, 2013, s. 100).

Tahmîs, edebiyatımızda çok kullanılan bir musammat çeşidi olmakla birlikte; en çok gazeller tahmîs edilmiştir. Şairler devlet büyüklerinin, meşhur şairlerin gazellerine, bazen de kendi gazellerine tahmîsler yazmışlardır. Şairlerin kendi gazellerine yazdıkları tahmîsler ise *tahmîs-i gazel-i hod* başlığı altında yer alır. Tahmîslerin son bendinde şairlerin mahlasları bulunur.

Türk edebiyatında tahmîsten başka beşer mısralık bendlerden oluşan nazım şekilleri de kullanılmıştır. Bu bakımdan tahmîsin diğer musammatlarla ilişkisi, benzer ve farklı tarafları açısından da incelendiğinde; başta muhammes olmak üzere taştir ve tardiyenin muhteva yönünden tahmîsle bazı benzerliklerinin olduğu görülmektedir. Tahmîs, taştir ve tardiyeye iki parça halinde yazılırken; muhammesin ise tek parça olması ve yazılması bu nazım şekillerini birbirinden ayırmaktadır. Taştir ve tardiyeye edebiyatımızda tahmîs ve muhammese göre çok fazla kullanılmamıştır. Kaynaklarda yer alan bazı bilgilere göre ise taştirin 18. yüzyıldan önce yazıldığına rastlanılmamıştır. Tardiyeye ise 18. yüzyıldan sonra yazılmış, ancak çok az kullanılmıştır. (İpekten, 2013, s. 99-104).

2. Ali Rızâ'î'nin Hayatı, Edebî Kişiliği ve Eserleri

Ali Rızâ'î'nin hayatı ile ilgili bilgiler başta *Dîvân'ı* olmak üzere özellikle Diyarbakır ile ilgili kaleme alınmış bazı biyografik eserlerde karşımıza çıkmaktadır. 18. yüzyılın sonu ile 19. yüzyılın başında yaşamış olan Ali Rızâ'î, 1178/1764 yılında Diyarbakır'da doğmuştur. Ali Rızâ'î'nin babası Şeyh Ahmed Ağa validesi ise Kadr-i Şâh Hanım'dır.

Diyarbakır'da iyi düzeyde bir medrese tahsili gören Ali Rızâ'î, Yenişehir Fener Kasabası'nda 70 sene boyunca müderrislik yaparak ilim neşriyle uğraşmış ve burada yüzlerce talebenin yetişmesine vesile olmuştur. Müderrisliğinin yanı sıra 1255/1839 yılında Yenişehir Fener'de kendisine Mevleviyyet (Kadılık) pâyesi verilmiştir. Ayrıca şair icâzet verecek düzeyde usta bir hattattır.

Ali Rızâ'î, 1271/1855 yılının sonbaharında ikamet ettiği Yenişehir Fener Kasabası'nda vefat etmiştir.

Ali Rızâ'î'nin *Dîvân'ı*² ve Tahmîsler Mecmuası adında bilinen iki eseri vardır. *Dîvân*;

²Ali Rızâ'î *Dîvân'ı*: Adıyaman Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. İbrahim Halil Tuğluk tarafından yayıma hazırlanmaktadır. *Divan* ile ilgili bilgiler bu çalışmadan alınmıştır.

Ali Emîrî Efendi, Millet Kütüphanesi, 171 numaraya kayıtlıdır. 202 varaktan oluşan Dîvân mensur bir dîbâceyle başlar. Dîbâceden sonra kaside nazım şeklinde şiirler gelmektedir. Bu bölümde ayrıca terkîb-bend, müselles, rübâî, kıt'a, beyit gibi nazım şekilleri vardır. Dîvân'da gazeller, kasideler, tarih manzumeleri, kıta, lügazlar, muammalar ve müfredler ile mesneviler bulunmaktadır (Tuğluk, 2022).

3. Ali Rızâ'î'nin Tahmîsler Mecmuası

3.1. Tahmîsler Mecmuası

Tahmîsler Mecmuası, Ali Rızâ'î tarafından telif ve istinsah edilmiştir. Mecmua; Millet Kütüphanesi, Ali Emîrî Efendi, 172 numaraya kayıtlıdır.

Mecmuada 111 şairin 573 manzumesi bulunmaktadır. Bu şiirlerden; 558'i tahmîs, 3'ü mesnevî, 8'i terc'i-i bent, 2'si terkîb-i bent, 1'i muhammes ve 1'i tesbî'dir. Mecmuada en çok zemin şiiri bulunan şairler sırasıyla; Kânî, Nâbî, Belîğ, Bâkî, Nesîb, Beyânî, Âgâh, Yahyâ, Atâyî ve Sabrî'dir. Kânî'ye yapılan tahmîs sayısı 102'dir. Onu 55 tahmîsle Nâbî, 45 tahmîsle Belîğ takip etmekte, ardından Bâkî [24], Nesîb [22], Beyânî [20], Tâlib [19], Âgâh [17], Yahyâ [15], Atâyî [14] ve Sabrî [10] gelmektedir (Dokumacı, 2022).

Söz konusu mecmuanın başlıca fiziksel özellikleri şu şekilde sıralamak mümkündür:

Kayıt Bilgileri: Millet Kütüphanesi, Ali Emîrî Ef. Manzum, No: 172.

Başı:

“Es-selâm ey şâh-ı rüsûl sırr-ı akdem es-selâm
Es-selâm ey küntü kenze nûr-ı hâtem es-selâm
Es-selâm ey ümmi-i gûyâ-yı ‘âlem es-selâm
Es-selâm ey server-i evlâd-ı Âdem es-selâm
Es-selâm ey bâdi-i icâd-ı ‘âlem es-selâm” [1b]

Sonu:

“Âferin rahmet ide rûhına ol Hayy-ı Celîl
Kıldı ta'bîr-i dil-ârâ-yı fasîh-i temsîl
Ne sadefde dürr-i yek-dâne o memdûh-ı cemîl
Sadefi pür-şeref ü gevher-i zâta ne ‘adîl
Vâsıfı oldu Rızâ Hazreti Hallâk-ı Celîl
İdemez vasf-ı sezâvârı edâ ‘abd-i kelîl
Peder ü ümm-i şeref-zâ vü tuhur tâ-be-Safî” [172a]

Satır Sayısı: Her bir varak 21 satırdan oluşmaktadır.

Yazı Türü: Eser, talik hattı ile istinsah edilmiştir.

Müstensih: Eser, Ali Rızâ'î tarafından istinsah edilmiştir.

Mürettip: Eserin mürettibi Ali Rızâ'î'dir.

Varak sayısı: 172.

Cilt, Kâğıt ve Yazı Özellikleri: Boyutu 200x130 mm olan eserin cildi bez kaplı modern mukavva cilttir. Metindeki bendler siyah mürekkeple; başlıklar ise kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Başlıklarda şairin ismi/mahlası yer almaktadır. Başlıkların sol üst kısmında bir sonraki varakta geçen şiirin ilk sözcüğü bulunmaktadır. Şiirlerde hem zemin şiirinin şairinin mahlasının hem de tahmîsleri yazan şairin mahlası olan “Rızâ”nın üstünde kırmızı mürekkeple çizilmiş bir çizgi vardır. Eserin bazı varaklarında derkenarlar bulunmaktadır. Derkenarlarda şiirlerin yanında metin için bağlam sözlüğü diyebileceğimiz bazı kelimelerin metin içindeki anlamları verilmiştir. Bu kelimelerin üzerinde de kırmızı mürekkeple çizilmiş bir çizgi vardır. Yine derkenarda bazı mısraların “nüsha” başlığı altında yeni şekliyle yazıldığı görülmektedir. Örneğin; Nüsha: “mısra” şeklinde yazılmıştır.³

Mecmuada adı geçen şairler ve mecmuadaki sıralamaları şu şekildedir: “Nâbî, Rızâ, Hâtem, Râtib, Râgıb, Bâkî, Nefî, Es’ad, Nedîm, Şerîf, Kânî, Sâlik, Nesîb, Âgâh, Nazmî, Fuzûlî, Hasîb, Sâbîr, Rûhî, Arzî, Tâlib, Atâyî, Fâ’izî, Nergisî, Riyâzî, Münîf, Semâ’î, Yümnî, Cevrî, Sabîh, Sâmi, Sırrî, Ârifî, Vehbî, Râsih, Nazîm, Neylî, Vâsîf, Tıflî, Salâhî, İzzet, Atâ, Nazîf ve Müsellem Dede, Şâkir, Azîz, Hamî, Hâfız, Yahyâ, Siyâhî, Resîm, Râsim, Abdî, Nâbûd, Kadri, Vâlî, Sâbit, Belîğ, Sabrî, Şeyhî, Güstâhî, Râmî, Kâzım, Nâ’ilî, Nahîfî, Mantıkî, Râzî, Hâkânî, Rızâ, Riyâzî, Visâlî, Sâfi, Vahdetî, Mâcid, Sebkatî, Vesîm, Refî, Rahmî, Nazîmâ, Şermî, Zamîrî, Sâkîb, Rezmî, Râşid, Hâletî, Şuhûdî, Fasîhî, Behîştî, Afitâbî, Hamdî, Kelîm, Emrî, Mevlânâ (Mollâ), Şînâsî, Süheylî, Fehîmî, Emnî, Vecdî, Fâmî, Alî, Mezâkî, Kabûlî, ‘Ulvî, Sâlim, Mahremî, Hayâlî, Hâkim, Vaslî, Beyânî, Kemâlî, Sinânî, Ahmed Paşa.”

Mecmuada, Ali Rızâ’nın hangi şairlerin manzumelerini tahmîs ettiği aşağıdaki tabloda verilmiştir. Tabloda görüleceği üzere 111 farklı şair ismi ya da mahlası yer almaktadır.

Mecmuada tespit edilen bu şairlerden: 13. Yüzyılda: *Mevlânâ (Mollâ)*; 15. yüzyılda: *Ahmed Paşa*; 16. yüzyılda: *Bâkî, Fuzûlî, Hâkânî, Behîştî, Emrî, Âlî ve Hayâlî*; 17. yüzyılda: *Nâbî, Nefî, Âgâh, Tâlib, Atâyî, Nergisî, Cevrî, Tıflî, Yahyâ, Siyâhî, Sâbit, Sabrî, Şeyhî, Râmî, Nâ’ilî, Mantıkî, Vahdetî, Sâkîb, Kelîm, Şînâsî, Süheylî, Fehîm, Vecdî, Mezâkî*; 18. yüzyılda: *Hâtem, Râtib, Râgıb, Es’ad, Nedîm, Kânî, Sâlik, Nesîb, Fâ’izî, Münîf, Sâmi, Vehbî, Râsih, Nazîm, Neylî, Nazîf ve Müsellem Dede, Vâlî, Belîğ, Nahîfî, Vesîm, Rahmî, Nazîmâ, Kâmî ve Râşid*; 19. yüzyılda ise *Rızâ* yaşamıştır.

Tablo 1. Tahmîslerde Şair ve Şiir Dizini

Sıra Nu.	Yüzyıl	Şairin İsmi/ Mahlası	Tahmîs Sayısı	Tahmîs Numarası
----------	--------	----------------------	---------------	-----------------

³Ali Rızâ’nın Tahmîsler Mecmuası hakkında ayrıntılı bilgi ve yapılan değerlendirmeler hazırlamakta olduğumuz doktora tezinde verilecektir.

1	XVII	Nâbî	55	1,18,19,173,174,175,176,177,178,179,180,181,182,183,184,185,186,187,188,189,190,191,192,193,194,195,196,197,198,199,200,201,202,203,204,205,206,207,208,209,210,211,212,213,214,215,216,217,218,219,220,221,222,223,224.
2	XIX	Rızâ	4	2, 392,393,542.
3	XVIII	Hâtem	2	3,4.
4	XVIII	Râtib	2	5,6.
5	XVIII	Râgıb	1	7
6	XVI	Bâkî	24	8,9,10,11,12,154,155,156,157,158,159,160,161,162,163,164,165,166,167,168,169,170,171,172.
7	XVII	Nefî	11	13,151,513,514,515,516,517,518,519,520,521.
8	XVIII	Es'ad	3	14,97,543.
9	XVIII	Nedîm	7	15,16,17,95,388,402,409.
10	? ⁴	Şerîf	2	20,74.
11	XVIII	Kânî	102	21,22,23,27,28,29,225,226,227,228,29,230,231,232,233,234,235,236,237,238,239,240,241,242,243,244,245,246,247,248,249,250,251,252,253,254,255,256,257,258,259,260,261,262,263,264,265,266,267,268,269,270,271,272,273,274,275,276,277,278,279,280,281,282,283,284,285,286,287,288,289,290,291,292,293,294,295,296,297,298,299,300,301,302,303,304,305,306,307,308,309,310,311,312,313,314,315,316,317,545,546,547.
12	XVIII	Sâlik	3	24,25,26.

⁴Mecmuada şaire ait zemin şiir kaynaklarda tespit edilemediği için şairin hangi yüzyılda yaşadığı da öğrenilememiştir. Bu yüzden tabloda (?) işareti ile gösterilmiştir.

13	XVIII	Nesîb	22	30,31,32,33,34,35,89,91,94,114,120,121,122,123,124,125,127,145,146,147,148,425.
14	XVII	Âgâh	17	36,37,38,39,40,41,102,103,115,135,139,140,141,142,149,387,397.
15	?	Nazmî	1	42
16	XVI	Fuzûlî	1	43
17	?	Hasîb	1	44
18	?	Sâbîr	1	45
19	?	Rûhî	3	46,431,460.
20	?	Arzî	3	47,48,49.
21	XVII	Tâlib	19	50,51,52,101,104,105,106,107,108,112,113,126,128,129,130,131,132,133,150.
22	XVII	Atâyî	14	53,362,363,364,365,366,367,368,369,370,371,372,373,374.
23	XVIII	Fâ'izî	7	54,55,56,57,116,137,407.
24	XVII	Nergisî	5	58,59,60,143,144.
25	?	Riyâzî	5	61,62,63,152,462.
26	XVIII	Münîf	2	64,96.
27	?	Semâ'î	1	65
28	?	Yümnî	2	66,67.
29	XVII	Cevrî	2	68,415.
30	?	Sabîh	1	69
31	XVIII	Sâmî	2	70,424.
32	?	Sırrî	2	71,375.
33	?	Ârifî	2	72,390.
34	XVIII	Vehbî	2	73,544.
35	XVIII	Râsih	1	75
36	XVIII	Nazîm	2	76,461.
37	XVIII	Neylî	1	77

38	?	Vâsıf	1	78
39	XVII	Tıflî	2	79,111.
40	?	Salâhı	1	80
41	?	İzzet	1	81
42	?	Atâ	1	82
43	XVIII	Nazîf ve Müsellem Dede	1	83
43	?	Şâkir	1	84
44	?	Azîz	1	85
45	?	Hâmî	1	86
46	?	Hâfız	1	87
47	XVII	Yahyâ	15	88,499,500,501,502,503,504,505,506 ,507,508,509,510,511,512.
48	XVII	Siyâhî	1	89
49	?	Resîm	1	92
50	?	Râsim	1	93
51	?	Abdî	2	98,465.
52	?	Nâbûd	2	99,100.
53	?	Kadrî	2	109,110.
54	XVIII	Vâlî	5	117,118,119,441,458.
55	XVII	Sâbit	8	134,136,138,153,420,421,539,540.
56	XVIII	Belîğ	45	318,319,320,321,322,323,324,325,326, 327,328,329,330,331,332,333,334, 335,336,337,338,339,340,341,342,343, 344,345,346,347,348,349,350,351, 352,353,354,355,356,357,358,359,360, 361,541,
57	XVII	Sabrî	10	376,377,488,489,490,491,492,493,494, 495.
58	XVII	Şeyhî	1	378
59	?	Güstâhî	1	379

60	XVII	Râmî	2	380,416.
61	?	Kâzım	1	381
62	XVII	Nâ'ilî	9	382,383,451,485,486,487,496,497,498.
63	XVIII	Nahîfî	2	384,403.
64	XVII	Mantikî	4	385,386,438,454.
65	?	Râzî	1	389,
66	XVI	Hâkânî	3	391,463,464.
67	?	Riyâzî	2	394,439.
68	?	Visâlî	1	395
69	?	Sâfî	2	396,436.
70	XVII	Vahdetî	1	398
71	?	Mâcid	3	399,400,413.
72	XVIII	Sebkatî	1	401
73	XVIII	Vesîm	1	404
74	?	Refî	1	405
75	XVIII	Rahmî	2	406,410.
76	XVIII	Nazîmâ	1	408
77	XVIII	Kâmî	2	411,457.
78	?	Şermî	1	412
79	?	Nazmî	1	414
80	?	Zamîrî	1	417
81	XVII	Sâkıb	1	418
82	?	Rezmî	1	419
83	XVIII	Râşid	2	422,423.
84	?	Hâletî	1	426
85	?	Şuhûdî	1	427
86	?	Fasîhî	1	428
87	XVI	Behîştî	1	429

88	?	Afitâbî	1	430
89	?	Hamdî	1	432
90	XVII	Kelîm	1	433
91	XVI	Emrî	2	434,437.
92	XIII	Mevlânâ (Mollâ)	1	435
93	XVII	Şînâsî	1	440
94	XVII	Süheyli	1	442
95	XVII	Fehîmî	8	443,444,445,446,447,448,449,450.
96	?	Emnî	1	452
97	XVII	Vecdî	1	453
98	?	Fâmî	1	455
99	XVI	Âlî	1	456
100	XVII	Mezâkî	1	459
101	?	Kabûlî	1	466
102	?	Ulvî	2	467,468.
103	?	Sâlim	1	469
104	XVI	Mahremî	3	470,471,472.
105	XVI	Hayâlî	1	473
106	?	Hâkim	13	474,475,476,477,478,479,480,481,482,483,484,537,538.
107	?	Vaslî	1	522
108	?	Beyânî	20	523,524,525,526,527,528,529,530,533,548,549,550,551,552,553,554,555,556,557,558.
109	?	Kemâlî	1	531
110	?	Sinânî	1	532
111	XV	Ahmed Paşa	3	534,535,536.

3.2. Tahmîsler Mecmuasının Muhtevası

Ali Rızâ'nın tahmîslerinde yer yer mahallileşme ve Sebk-i Hindî etkisi olmakla birlikte, hikemî tarzın ön plana çıktığı görülmektedir.

3.2.1. Tahmîslerde İşlenen Konular

Tahmîsler Mecmuası'nda; din, tasavvuf, hikemiyât ve aşka dair yazılmış şiirler vardır. Hiciv, nasihat ve eleştiri içerikli şiirler de şairin şiir anlayışını ve dönemine yaklaşımını göstermesi bakımından önemlidir.

Ali Rızâ'nın şiirlerine tahmîsler yazdığı şairler ve şiir sayıları da eserin muhtevası konusunda bir fikir vermektedir.

Eserde, 17. yüzyılda yaşamış olan “Nâbî [55], ‘Atâyî [19], Nefî [11] ve Sâbit [8]” gibi şairler, şiirlerinde sosyal konulara yer vermişlerdir (Şentürk & Kartal, 2013 s. 417-420). Bu şairler şiirlerine; içtimaî olayları ve felsefî düşünceleri taşımışlardır. Böylece şair; felsefî anlayışlar, hikmetli sözler, içtimaî olaylar, hayat üzerine düşünceler gibi konuları şiirlerine katarak şiirlerini zenginleştirmiştir.

“Sâbit [89], Nâbî [55], Vehbî [2], Münîf [2] ve Râgıb [1]” gibi şairlerin şiirlerine yapılan tahmîslerde, şairin özellikle “Hikemî Tarz” a verdiği ehemmiyeti görmek mümkündür.

3.2.2. Tahmîslerde Dil ve Üslup:

Ali Rızâ'nın şiirlerinde kullandığı dil, Klasik divan şiirinin özelliklerini taşımaktadır. Şair, şiirlerini Türkçe yazmakla birlikte Arapça, Farsça kelime ve tamlamaları da sıkça kullanmıştır.

Şiirlerinde Türkçe kelime, deyim ve atasözlerini de kullanan şair, sade ve anlaşılır bir dil kullanmaya özen göstermiştir. Şiir diline mahallî söyleyişleri taşıyan Nedîm [7] ve Sâbit [8] gibi şairlerin şiirlerine tahmîsler yazması aslında şairin şiir kültürümüzün tamamına karşı takındığı tavrı da göstermektedir.

Ali Rızâ'nın Klasik şiirin dönemlerini, üsluplarını ve şahsiyetlerini âdeta harmanlamış ve 19. yüzyılda yazdığı tahmîslerle, şairlerin üslubunu da bu yüzyıla taşımıştır. Bu yönüyle Klasik şiirin önemli şahsiyetlerinden biri olduğu söylenebilir. 16. yüzyıldan Bâkî'nin [24] ve 17. yüzyıldan Şeyhülislam Yahyâ'nın Klasik üslubunu; 18. yüzyıldan Nedîm'in [7] Mahallileşme üslubunu; 17. yüzyıl şairlerinden Nâ'îlî [9] ve Fehîmî'nin [8] ise; Sebk-i Hindî üslubunu şiirlerinde görmek mümkündür.

3.2.3. Tahmîslerde Kafiye Düzeni

Ali Rızâ'nın tahmîs yazdığı şiirlerdeki kafiye örgüsü incelendiğinde; 531'i [aaaaa-bbbba-...] şeklinde kafiyeleşmiş *tahmîs-i müzdevic* olduğu görülecektir. Bu kafiye düzeninde ilk bentte bütün mısralar kendi içinde kafiyeli, sonraki bentlerde ilk dört mısra kendi içinde birbiriyle kafiyeli; son mısra ise ilk bend ile kafiyelidir.

Tahmîslerden 26'sı *tardiyee kafiyesi* olarak da bilinen ve [aaaab-ccccb-...] şeklinde gösterilen kafiye düzeninde yazılmıştır. Bu kafiye düzeninde bütün bendlerde bulunan

ilk dört mısra ayrı ayrı kendi içinde; bu bendlerin son mısraları ise bendlerden ayrıca birbirleriyle kafiyelidir. Mecmuada; Nâbî, Nergisî, Kânî ve Belîğ gibi şairlere ait şiirlere yapılan bazı tahmîslerde bu kafiye düzeni ile yazılmış tahmîslerin olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca mecmuada sadece şairin kendi şiirlerine yaptığı tahmîsler de vardır.

Şairin tahmîs yazdığı şiirlerin birinde [aaaaA-bbbbA-] şeklinde kafiyelenmiş bir *tahmîs-i mütekerir* örneğine rastlanmaktadır. Mütekerirde, bend sonlarında bir veya iki mısra diğer bendlerde aynı şekilde tekrar edilmektedir (İpekten, 2013, s. 100).

3.2.4. Vezinlerine Göre Tahmîsler:

Mecmuadaki şiirlerin tamamı aruz ölçüsü ile yazılmıştır. Şiirlerde toplam 16 çeşit vezin kullanılmıştır. Tahmîslerde kullanılan vezinleri gösteren tablo aşağıdadır.

Tablo 2. Vezinlerine Göre Tahmîsler

Nu.	Vezin	Tahmîs Numarası	Top.	Oran (%)
1	Fe'ilâtün/Fe'ilâtün/Fe'ilâtün/Fe'ilün	5,8,34,40,61,67,95,99, 100,112,121,122,126, 127,140,142,144,157, 160,162,170,173,193, 199,200,201,205,206, 212,213,214,216,247, 258,261,262,269,291, 300,305,312,328,330, 339,351,360,375,384, 389,394,398,401,415, 430,437,452,455,459, 460,462,464,465,476, 488,490,496,505,516, 518,537,540.	71	%12,72
2	Mef'ûlü/Mefâ'ilü/Mefâ'ilü/Fe'ûlün	13,21,24,27,49,50,56, 59,70,78,80,81,101,10 9,115,136,139,145,15 6,174,176,177,179,18 2,183,190,197,198,21 7,225,235,243,248,25 0,252,263,264,290,29 2,294,304,311,315,31 6,318,329,358,362,37 1,378,381,385,386,39 0,395,397,405,406,41 0,420,425,426,428,42	80	%14,33

				9,431,432,433,436,44 8,449,463,467,492,49 7,507,517,523,531,54 1,543.
				17,22,32,37,54,65,71, 73,74,82,92,98,104,10 8,113,114,120,141,14 3,150,158,159,161,16 8,172,175,188,191,19 2,196,202,204,209,21 1,219,220,221,222,22 6,228,232,245,257,26 6,273,274,280,289,29 3,295,297,301,302,30 8,313,320,322,343,34 7,348,352,363,365,36 8,372,380,382,387,40 4,408,418,441,451,47 0,489,491,494,498,50 1,512,526,529,539,54 2,544,548,557.
3	Mef'ûlü/Fâ'ilâtü/Mefâ'ilü/Fâ'ilün	87	%15,59	
				2,3,4,6,7,10,11,14,16, 18,19,20,23,25,26,29, 42,44,45,47,48,52,57, 62,69,72,76,97,107,11 0,116,119,124,125,13 2,133,135,148,155,16 3,164,166,167,171,18 0,181,184,189,194,19 5,215,229,231,233,23 4,237,240,241,246,25 1,255,260,270,272,27 5,276,278,279,281,28 2,284,286,287,288,29 6,298,299,303,307,31 0,317,319,321,323,32 5,327,331,333,335,33 6,337,338,340,341,34 2,346,349,350,353,35 4,356,357,359,364,36 7,369,373,377,388,39 1,396,400,402,403,40 7,414,416,417,419,42
4	Mefâ'ilün/Mefâ'ilün/Mefâ'ilün/Mefâ'ilün	149	%26,70	

		1,422,438,440,442,44 3,444,453,454,456,45 7,458,466,468,471,47 3,478,481,484,493,49 9,500,504,510,511,51 3,522,528,545,546.		
		1,9,12,28,30,33,36,39, 41,43,46,53,55,58,60, 68,77,79,83,84,85,86, 88,89,90,91,93,94,102 ,103,111,123,131,137, 146,147,151,152,153, 154,165,178,186,203, 207,210,218,223,224, 227,230,236,238,239, 253,256,259,265,267, 285,306,309,324,332, 334,344,345,361,366, 374,376,379,383,392, 393,412,423,427,434, 445,447,450,472,474, 477,479,480,482,483, 485,486,495,502,503, 506,509,514,515,519, 520,521,530,532,533, 534,535,536,538,558.	109	%19,53
5	Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilün			
		15,31,35,38,51,63,64, 66,75,96,105,106,117, 118,128,129,130,134, 149,187,208,244,254, 268,271,277,283,326, 399,409,424,439,446, 475,487,508.	37	%6,63
6	Mefâ'ilün/Fe'ilâtün/Mefâ'ilün/Fe'ilün			
		138,547.	2	%0,35
7	Müfte'ilün/Fâ'ilün/Müfte'ilün/Fâ'ilün			
		185,242.	2	%0,35
8	Mef'ülü/Fâ'ilâtün/Mef'ülü/Fâ'ilâtün			
		552	1	%0,17
9	Fe'ilâtün/Mefâ'ilün/Fe'ilün			
		461	1	%0,17
10	Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilün			
		524,551,553.	3	%0,53
11	Fe'ilâtün/Fe'ilâtün/Fe'ilün			
		554	1	%0,17
12	Mefâ'ilün/Fe'ilâtün/Fe'ilün			

13	Mefâ'ilün/Mefâ'ilün/Fe'ülün	555,556.	2	%0,35
14	Mef'ülü/Mefâ'ilü/Mef'ülü/Mefâ'ilü	413,435,549.	3	%0,53
15	Müstef'ilün/Müstef'ilün/Müstef'ilün/Müstef'ilün	87,370.	2	%0,53

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere, tahmîste en fazla kullanılan ilk üç vezin sırasıyla; hezec bahrinin Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün [149 tahmîs: %26,70]; remel bahrinin Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün [109 tahmîs: %19,53] ve muzârî bahrinin Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün [87 tahmîs: %15,59]. İncelenen 558 tahmîsten 345'i bu üç kalıpla yazılmıştır. Bunların tahmîslerde toplam kullanım oranı ise %62'dir.

Tahmîslerde kullanılan diğer vezinler ve kullanım oranları da şu şekildedir: Hezec bahrinin, Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün [80 tahmîs: %14,33]; remel bahrinin, Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün [71 tahmîs: %12,72]; müctes bahrinin, Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün [37 tahmîs; %6,63]; hezec bahrinin, Mef'ülü Mefâ'ilü Mef'ülü Mefâ'ilü [3 tahmîs: %0,53]; Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün [3 tahmîs: %0,53]; münşarih bahrinin, Müfte'ilün Fâ'ilün Müfte'ilün Fâ'ilün [2 tahmîs: %0,35], Mef'ülü Fâ'ilâtün Mef'ülü Fâ'ilâtün [2 tahmîs: %0,35] ve Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün [2 tahmîs: %0,35]; Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün [2 tahmîs: %0,35]; Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün [1 tahmîs: %0,17] ve Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün[1 tahmîs: %0,17]; Mefâ'ilün Fe'ilâtün Fe'ilün [1 tahmîs: %0,17]'dir.

3.2.5. Başlıklarına Göre Tahmîsler

Tahmîslerin tamamında başlık kullanılmıştır. Şair, kendi şiirlerine yaptığı tahmîslerde “*Tahmîs-i Gazel-i Hod*” başlığını kullanmıştır. Şiirlerin başlıklarında zemin şiirin şairinin mahlası yer almaktadır. Örneğin: “*Tahmîs-i Gazel-i Nedim Rahmetu'llahu'r-Rahim* veya *Tahmîs-i Gazel-i Nefi 'Aleyhi'r-Rahmeti'llâhi'l-Gani*”dir.

Ayrıca aynı şairin ikinci bir şiirine yazılmış tahmîsler de vardır. Bu tahmîslerin şiir başlıkları da şu şekildedir: “*Tahmîs-i Gazel-i Müşâriin-ileyh Kuddise Sırruhu*, *Tahmîs-i Gazel-i Velehu 'Aleyhi'r-Rahimehi'llâh*, *Tahmîs-i Gazel-i Velehu 'Aleyhi'r-Rahme*, *Tahmîs-i Gazel-i Velehu Rahmetu'llâhi 'Aleyh*” gibi çeşitli başlıklar yer almaktadır.

Aşağıdaki tabloda, tahmîslerin başlıkları ile tahmîs numarası ve tahmîs sayısı yer almaktadır.

Tablo 3. Başlıklarına Göre Tahmîsler

Sıra Nu.	Şiirin Başlığı	Tahmîs Numarası	Tahmîs Sayısı
1	Tahmîs-i Na't-ı Şerîf-i Nebevî Gazel-i Yümn-Redif-i Nâbî	1	1
2	Tahmîs-i Hod	2	1
3	Tahmîs-i Gazel-i Hâtem Kuddise Sırruhu	3	1
4	Tahmîs-i Gazel-i Müşârün-ileyh Kuddise Sırruhu	4	1
5	Tahmîs-i Gazel-i Râtib Paşa Rahmetu'llâhi Te'âlâ	5	1
6	Tahmîs-i Gazel-i Müşârü'n-ileyh Rahmetu'llâhi Te'âlâ	6	1
7	Tahmîs-i Gazel-i Râgıb Paşa 'Aleyhi Rahmeti'l-Mevlâ	7	1
8	Tahmîs-i Gazel-i Bâkî-i Bekâ-Mesîr 'Aleyhi'r-Rahmeti'llâhi'l-Kadîr	8	1
9	Tahmîs-i Gazel-i Bâkî Rahmetu'llâhu'l-Bâkî	9,10,11.	3
10	Tahmîs-i Gazel-i Velehu	12,16,17,19.	3
11	Tahmîs-i Gazel-i Nefî 'Aleyhi'r-Rahmeti'llâhi'l-Ganî	13	1
12	Tahmîs-i Gazel-i Seyyîd Es'ad Efendi Kebîrî-zâde	14	1
13	Tahmîs-i Gazel-i Nedîm Rahmetu'llâhu'r-Rahîm	15,95.	2
14	Tahmîs-i Gazel-i Nâbî Rahimehu'llâhu'l-Ganî	18	1
15	Tahmîs-i Gazel-i Şerîf Aga	20	1
16	Tahmîs-i Gazel-i Kânî Rahmetu'llâhu'l-Ganî	21,27.	2
		22,35,39,40, 320,321,322 ,323,332,48 4,487,489,5 06,507,508, 509,510,511 ,512,515,51 6,525,526,5 28,530,551, 552,553,555 .	
17	Tahmîs-i Gazel-i Velehu 'Aleyhi'r-Rahme	509,510,511 ,512,515,51 6,525,526,5 28,530,551, 552,553,555	29
18	Tahmîs-i Gazel-i Velehu 'Aleyhi'r-Rahimehi'llâh	23	1
19	Tahmîs-i Gazel-i Sâlik Rahimehu'llâh	24,25.	2
20	Tahmîs-i Gazel-i Sâlik Rahmetu'llâhu'l-Ganî	26	1
21	Tahmîs-i Gazel-i Ma'ârif-Kânî Rahmetu'llâhu'l-Ganî	28	1
22	Tahmîs-i Gazel-i Dil-nîşîn Velehu Rahimehu'llâhu'l-Mu'în	29	1
23	Tahmîs-i Gazel-i Şeyh Nesîb Mevlevî Rahmetu'llâhi 'Aleyh	30	1
24	Tahmîs-i Gazel-i Şeyh Nesîb 'Aleyhi Rahmeti'l-Mevlâ	31	1
25	Tahmîs-i Gazel-i Şeyh Nesîb Mevlevî Rahmetu'llâh	32	1
		33,34,38,51, 52,55,60,62, 63,67,103,1 05,107,108, 113,119,120	
26	Tahmîs-i Gazel-i Velehu Rahmetu'llâhi 'Aleyh	63,67,103,1 05,107,108, 113,119,120	146

,121,125,12
9,131,133,1
41,147,148,
155,178,179
,181,182,18
4,190,191,1
94,200,201,
204,205,206
,207,209,21
2,213,214,2
15,216,217,
218,219,220
,221,224,22
8,229,231,2
32,233,234,
235,241,244
,246,247,24
8,250,251,2
56,257,263,
264,265,266
,267,268,26
9,270,271,2
72,273,274,
275,281,282
,283,285,28
6,287,288,2
89,297,299,
300,301,303
,305,306,30
7,309,310,3
13,315,316,
329,331,333
,334,336,33
8,339,340,3
42,343,348,
349,354,357
,359,360,36
8,372,373,3
74,383,386,
445,464,477
,478,480,48
2,491,492,4
93,495,497,
498,500,502

		,514,517,51	
		8,519,521,5	
		29,535,538.	
27	Tahmîs-i Gazel-i Dervîş Âgâh 'Aleyhi Rahmeti'llâh	36,102,115, 135,139,149 ,387.	4
28	Tahmîs-i Gazel-i Dervîş Âgâh Rahimehu'llâh	37	1
29	Tahmîs-i Gazel-i Âgâh 'Aleyhi Rahmeti'llâh	41,397.	2
30	Tahmîs-i Gazel-i Nazmî 'Aleyhi'r-Rahmeti'llâhi'l-Ganî	42	1
31	Tahmîs-i Gazel-i Fuzûlî 'Aleyhi Rahmeti'l-Bârî	43	1
32	Tahmîs-i Gazel-i Hasîb 'Aleyhi'r-Rahmeti'llâhi'l-Mucîb	44	1
33	Tahmîs-i Gazel-i Sâbir 'Aleyhi'r-Rahmeti'llâhi'l-Ganî	45	1
34	Tahmîs-i Gazel-i Rûhî Beyyada'llâhu Vechehu'l-Behâ	46	1
35	Tahmîs-i Gazel-i Şeyh 'Arzî 'Aleyhi'r-Rahmeti'llâhi'l-Ganî	47	1
36	Tahmîs-i Gazel-i Velehu 'Aleyhi Rahmeti'l-Mevlâ	48	1
37	Tahmîs-i Gazel-i Velehu Rahimehu'llâh	49,159,223, 358.	4
38	Tahmîs-i Gazel-i Tâlib 'Aleyhi'r-Rahmeti'llâhi'l-Gâlib	50,104,106.	3
39	Tahmîs-i Gazel-i 'Atâyî 'Aleyhi Rahmeti'l-Bârî	53,362.	2
40	Tahmîs-i Gazel-i Fâ'iz 'Aleyhi'r-Rahme	54	1
41	Tahmîs-i Gazel-i Velehu Rahmetu'llâh	56	1
42	Tahmîs-i Velehu Rahmetu'llâhi 'Aleyh	57,304,400.	3
43	Tahmîs-i Gazel-i Nergisî Rahmetu'llâhu'l-Ganî	58,143.	2
		59,123,124, 132,157,160 ,161,163,16 4,172,176,1 86,187,189, 193,195,197 ,198,199,22 2,226,227,2 30,236,239, 240,242,243 ,255,259,26 0,261,295,2 96.	34
44	Tahmîs-i Gazel-i Velehu Rahimehu'llâhu 'Aleyh		
45	Tahmîs-i Gazel-i Riyâzî Rahimehu'llâh	61	1
46	Tahmîs-i Gazel-i Münîf 'Aleyhi'r-Rahmeti'llâhi'l-Latîf	64,96.	2
47	Tahmîs-i Gazel-i Semâ'î Rahmetu'llâhu'l-Ganî	65	1
48	Tahmîs-i Gazel-i Yümnî 'Aleyhi Rahmeti'l-Ganî	66	1
49	Tahmîs-i Gazel-i Cevrî Rahmetu'l-Bârî	68	1
50	Tahmîs-i Gazel-i Sabîh Rahmetu'llâhi 'Aleyh	69	1

51	Tahmîs-i Gazel-i Sâmî ‘Aleyhi Rahmeti’l-Bârî	70,424.	2
52	Tahmîs-i Gazel-i Sırrî Rahimehu’llâhu’l-Bârî	71	1
53	Tahmîs-i Gazel-i ‘Ârif ‘Aleyhi Rahmeti’l-Bârî	72	1
54	Tahmîs-i Gazel-i Seyyid Hüseyîn Vehbî ‘Aleyhi Rahmeti’l-Ganî	73	1
55	Tahmîs-i Gazel-i Şerîf Paşa ‘Aleyhi’r-Rahmeti’l-Mevlâ	74	1
56	Tahmîs-i Gazel-i Râsîh Rahmetu’llâhi ‘Aleyh	75	1
57	Tahmîs-i Gazel-i Nazîm Rahimehu’llâhu’r-Râhim	76	1
58	Tahmîs-i Gazel-i Neylî Rahimehu’llâhu’l-Bârî	77	1
59	Tahmîs-i Gazel-i Vâsîf ‘Aleyhi Rahmeti’l-Mevlâ	78	1
60	Tahmîs-i Gazel-i Tıffî Rahmetu’llâhi ‘Aleyh	79	1
61	Tahmîs-i Gazel-i Şeyh ‘Abdullah Salâhî ‘Uşşâkî ‘Aleyhi’r-Rahmeti’llâhi’l-Bâkî	80	1
62	Tahmîs-i Gazel-i ‘İzzet ‘Alî Beg ‘Aleyhi’r-Rahme	81	1
63	Tahmîs-i Gazel-i Müzeyyel Seyyid ‘Atâ ‘Aleyhi Rahmeti’l-Mevlâ	82	1
64	Tahmîs-i Gazel-i Müşterek Nazîf ve Müsellem Dede Rahmetu’llâhi ‘Aleyhiyâ	83	1
65	Tahmîs-i Gazel-i Şâkir ‘Aleyhi Rahmeti’l-Bârî	84	1
66	Tahmîs-i Gazel-i ‘Azîz Morevî Rahimehu’llâhu’l-Ganî	85	1
67	Tahmîs-i Gazel-i Hâmî Rahimehu’llâhu’l-Bârî	86	1
68	Tahmîs-i Gazel-i Hâfîz Rahmetu’llâhu ‘Aleyh	87	1
69	Tahmîs-i Gazel-i Yahyâ Rahimehu’llâhu Te’âlâ	88,503.	1
70	Tahmîs-i Gazel-i Şeyh Nesîb Mevlevî Rahimehu’llâhu’l-Ganî	89,94.	1
71	Tahmîs-i Gazel-i Siyâhî Dede Rahimehu’llâhu’l-Ganî	90	1
72	Tahmîs-i Gazel-i Şeyh Nesîb ‘Aleyhi’r-Rahimehi’llâhi’l-Ceyb	91	1
73	Tahmîs-i Gazel-i Resîm Rahimehu’llâhu’l-Kerîm	92	1
74	Tahmîs-i Gazel-i Râsim Rahimehu’llâhu’d-Dâ’im	93	1
75	Tahmîs-i Gazel-i Es’ad Rahimehu’llâhu’s-Samed	97	1
76	Tahmîs-i Gazel-i ‘Abdî Rahimehu’llâhu’l-Ganî	98	1
77	Tahmîs-i Gazel-i Nâbûd Rahimehu’llâhu’l-Vedûd	99	1
78	Tahmîs-i Gazel-i Velehu ‘Aleyhi’r-Rahimehi’llâhi’l-Bârî	100	1
79	Tahmîs-i Gazel-i Tâlib Rahimehu’llâhu’l-Gâlib	101,112,126 ,128,150.	5
80	Tahmîs-i Gazel-i Kadri ‘Aleyhi Rahmeti’l-Bârî	109	1
81	Tahmîs-i Gazel-i Kadri Rahimehu’llâhu’l-Bârî	110	1
82	Tahmîs-i Gazel-i Tıffî Rahimehu’llâhu’l-Ganî	111	1
83	Tahmîs-i Gazel-i Şeyh Nesîb Rahmetu’llâhu’l-Mucîb	114,146.	2
84	Tahmîs-i Gazel-i Fâ’iz Rahmetu’llâhu’l-Ganî	116	1
85	Tahmîs-i Gazel-i Vâli-i Âmedî Rahime’ullâhu’l-Ganî	117,118.	2
86	Tahmîs-i Gazel-i Şeyh Nesîb Rahimehu’llâhu’l-Mucîb	120,127,145	3

87	Tahmîs-i Gazel-i Şeyh Nesîb 'Aleyhi Rahimehi'llâhi'l-Mucîb	124	1
88	Tahmîs-i Gazel-i Velehu Rahimehu'llâhu'l-Gâlib	130,192.	1
89	Tahmîs-i Gazel-i Sâbit Rahmetu'llâhi 'Aleyh	134	1
90	Tahmîs-i Gazel-i Sâbit Rahimehu'llâhi Te'âlâ	136	1
91	Tahmîs-i Gazel-i Fâ'iz 'Aleyhi Rahmeti'l-Bârî	137	1
92	Tahmîs-i Gazel-i Sâbit Velehu Rahmetu'llâhi 'Aleyh	138	1
93	Tahmîs-i Gazel-i Diger Velehu Rahmetu'llâhi 'Aleyh	140	1
94	Tahmîs-i Gazel-i Âgâh Rahimehu'llâh	142	1
95	Tahmîs-i Gazel-i Nergisi Rahimehu'llâhu'l-Ganî	144	1
96	Tahmîs-i Gazel-i Nefî Rahimehu'llâhu'l-Gâlib	151	1
97	Tahmîs-i Gazel-i Riyâzî Rahimehu'llâhu'l-Bârî	152	1
98	Tahmîs-i Gazel-i Sâbit 'Aleyhi'r-Rahmeti'llâhi'l-Bârî	153	1
99	Tahmîs-i Gazel-i Bâkî Rahimehu'llâhu'l-Bâkî	154,158,162	3
100	Tahmîs-i Gazel-i Bâkî 'Aleyhi'r-Rahmeti'llâhi'l-Bâkî	156,166,170	3
101	Tahmîs-i Gazel-i Velehu 'Aleyhi'r-Rahmeti'llâhi'l-Gaffâr	165	1
102	Tahmîs-i Gazel-i Velehu 'Aleyhi'r-Rahmeti'llâhi'l-Bârî	167,168.	1
103	Tahmîs-i Gazel-i Velehu Rahimehu'llâhu'r-Rahme	169	1
104	Tahmîs-i Gazel-i Velehu Rahimehu'llâhu'l-Bâkî	171	1
105	Tahmîs-i Gazel-i Nâbî 'Aleyhi'r-el Bârî	173	1
106	Tahmîs-i Gazel-i Nâbî Rahimehu'llâhu'l-Ganî	174,183,185 ,196,203,210.	6
107	Tahmîs-i Gazel-i Velehu Rahimehu'llâhi Ne'âlî	175	1
108	Tahmîs-i Gazel-i Rahmetu'llâhi 'Aleyh	177	1
109	Tahmîs-i Gazel-i Velehu 'Aleyhi'l-Bârî	180	1
110	Tahmîs-i Velehu Rahimehu'llâhi 'Aleyh	188	1
111	Tahmîs-i Gazel-i Velehu Rahmetü'l-Mevlâ	202,211.	2
112	Tahmîs-i Gazel-i Velehu 'Aleyhi'r-Rahmeti'llâhi'l-Ganî	208,290,294	3
113	Tahmîs-i Gazel-i Kânî 'Aleyhi'r-Rahmeti'llâhi'l-Ganî	225,249,253 ,292.	4
114	Tahmîs-i Gazel-i Velehu Rahimehu'llâhi Te'âlâ 'Aleyh	237	1
115	Tahmîs-i Gazel-i Kânî Rahimehu'llâhu'l-Ganî	238,252.	1
116	Tahmîs-i Gazel-i Kânî 'Aleyhi Rahmeti'l-Ganî	245	1
117	Tahmîs-i Gazel-i Velehu Rahmetu'llâhu'l-Ganî	254,317.	2
118	Tahmîs-i Gazel-i Kânî Rahmetu'llâhi 'Aleyh	258	1
119	Tahmîs-i Gazel-i Ma'ârif-Kânî Rahime'ullâhi 'Aleyh	262	1
120	Tahmîs-i Gazel-i Kânî 'Aleyhi Rahmeti'l-Ganî	276,298.	2

		277,278,279	
		,280,284,30	
		2,308,311,3	
		12,314,319,	
		324,325,327	
121	Tahmîs-i Gazel-i Velehu 'Aleyhi Rahmeti'l-Ganî	,328,330,33	31
		5,337,344,3	
		53,355,363,	
		366,367,369	
		,370,449,46	
		8,471,536,5	
		57.	
123	Tahmîs-i Gazel-i Velehu Rahmetu'llâhu'l-Bârî	291,293.	2
124	Tahmîs-i Gazel-i Belîğ Rahmetu'llâhi 'Aleyh	318	1
125	Tahmîs-i Gazel-i Belîğ Rahimehu'l-Ganî	326	1
		341,346,347	
		,350,351,35	
126	Tahmîs-i Gazel-i Velehu 'Aleyhi Rahmeti'l-Bârî	2,356,361,3	14
		64,365,371,	
		450,472,475	
		.	
127	Tahmîs-i Gazel-i 'Abdullâh Sırrî-i Âmedi 'Aleyhi Rahmeti'l-Ganî	375	1
128	Tahmîs-i Gazel-i Sabrî 'Aleyhi Rahmeti'l-Bârî	376,488,494	3
		.	
129	Tahmîs-i Gazel-i Sabrî 'Aleyhi Rahmeti'l-Ganî	377	1
130	Tahmîs-i Gazel-i Şeyhî 'Aleyhi Rahmeti'l-Bârî	378	1
131	Tahmîs-i Gazel-i Güstâhî 'Aleyhi Rahmeti'l-Bârî	379	1
132	Tahmîs-i Gazel-i Râmî 'Aleyhi Rahmeti'l-Bârî	380	1
133	Tahmîs-i Gazel-i Kâzım 'Aleyhi'r-Rahmeti'llâhi'l-Kerîm	381	1
134	Tahmîs-i Gazel-i Nâ'îlî 'Aleyhi Rahmeti'l-Bârî	382,451,485	3
		.	
135	Tahmîs-i Gazel-i Nahîfî 'Aleyhi Rahmeti'l-Ganî	384	1
136	Tahmîs-i Gazel-i Mantıkî 'Aleyhi'r-Rahmeti'llâhi'r-Bâkî	385	1
137	Tahmîs-i Gazel-i Nedîm 'Aleyhi'r-Rahmeti'llâhi'l-Kerîm	388,402,409	3
		.	
138	Tahmîs-i Gazel-i Râzî 'Aleyhi Rahmeti'l-Bârî	389	1
139	Tahmîs-i Gazel-i Ârifî 'Aleyhi Rahmeti'l-Ganî	390	1
140	Tahmîs-i Gazel-i Hâkânî 'Aleyhi Rahmeti'l-Ganî	391	1
141	Tahmîs-i Müzeyyel Gazel-i Hod	392,393.	1
142	Tahmîs-i Gazel-i Riyâzî 'Aleyhi Rahmeti'l-Bârî	394	1

143	Tahmîs-i Gazel-i Visâli 'Aleyhi Rahmeti'l-Ganî	395	1
144	Tahmîs-i Gazel-i Sâfi 'Aleyhi Rahmeti'l-Bârî	396	1
145	Tahmîs-i Gazel-i Vahdetî 'Aleyhi Rahmeti'l-Bârî	398	1
146	Tahmîs-i Gazel-i Mâcid 'Aleyhi'r-Rahmeti'llâhi'l-Vahd	399	1
147	Tahmîs-i Gazel-i Sebkatî 'Aleyhi'r-Rahmeti'llâhi'l-Ganî	401	1
148	Tahmîs-i Nazm-ı Seyyid Nahîfî 'Aleyhi Rahmeti'l-Ganî	403	1
149	Tahmîs-i Nazm-ı Vesîm 'Aleyhi'r-Rahmeti'llâhi'l-Kerîm	404	1
150	Tahmîs-i Gazel-i Refî 'Aleyhi Rahmeti'l-Bârî	405	1
151	Tahmîs-i Gazel-i Rahmî 'Aleyhi Rahmeti'l-Ganî	406,410.	1
152	Tahmîs-i Gazel-i Fâ'iz 'Aleyhi Rahmeti'l-Ganî	407	1
153	Tahmîs-i Gazel-i Rahmetu'llâhi 'Ali Nazîmâ	408	1
155	Tahmîs-i Gazel-i Kâmi 'Aleyhi Rahmeti'l-Bârî	411	1
156	Tahmîs-i Gazel-i Şermî 'Aleyhi Rahmeti'l-Ganî	412	1
157	Tahmîs-i Gazel-i Mâcid Rahmetu'llâhi 'Aleyh	413	1
158	Tahmîs-i Gazel-i Nazmî 'Aleyhi'r-Rahmeti'llâhi'l-Kerîm	414	1
159	Tahmîs-i Gazel-i Cevrî 'Aleyhi Rahmeti'l-Bârî	415	1
160	Tahmîs-i Gazel-i Râmî 'Aleyhi Rahmeti'l-Ganî	416	1
161	Tahmîs-i Gazel-i Zamîrî 'Aleyhi Rahmeti'l-Bârî	417	1
162	Tahmîs-i Gazel-i Sâkîb 'Aleyhi'r-Rahmeti'llâhi'l-Gâlib	418	1
163	Tahmîs-i Gazel-i Rezmî 'Aleyhi Rahmeti'l-Bârî	419	1
164	Tahmîs-i Gazel-i Sâbitü'l-Eş'âr Rahmetu'llâhu'l-Gaffâr	420	1
165	Tahmîs-i Gazel-i Sâbitü'l-Asâr 'Aleyhi'r-Rahmeti'llâhi'l-Gaffâr	421	1
166	Tahmîs-i Gazel-i Râşid 'Aleyhi Rahmeti'l-Ganî	422	1
167	Tahmîs-i Gazel-i Râşid Rahmetu'llâhi 'Aleyh	423	1
168	Tahmîs-i Gazel-i Şeyh Nesîb Mevlevî 'Aleyhi Rahmeti'l-Ganî	425	1
169	Tahmîs-i Gazel-i Hâletî 'Aleyhi Rahmeti'l-Bârî	426	1
170	Tahmîs-i Gazel-i Şuhûdî 'Aleyhi Rahmeti'l-Ganî	427	1
171	Tahmîs-i Gazel-i Fasîh 'Aleyhi Rahmeti'l-Bârî	428	1
172	Tahmîs-i Gazel-i Behîştî Rahmetu'llâhi 'Aleyh	429	1
173	Tahmîs-i Gazel-i Afîtabî 'Aleyhi Rahmeti'l-Ganî	430	1
174	Tahmîs-i Gazel-i Rûhî 'Aleyhi Rahmeti'l-Ganî	431,460.	1
175	Tahmîs-i Gazel-i Hamdî 'Aleyhi Rahmeti'l-Ganî	432	1
176	Tahmîs-i Gazel-i Kelîm 'Aleyhi'r-Rahmeti'llâhi'l-Kerîm	433	1
177	Tahmîs-i Gazel-i Emrî 'Aleyhi Rahmeti'l-Bârî	434,437.	2
178	Tahmîs-i Gazel-i Hazreti Celâleddîn Mevlânâ Kuddise Sırrıhu'l-'Alâ ve Nefe'anâ Bi-Envârîhi'l-Esnâ	435	1
179	Tahmîs-i Gazel-i Sâfi 'Aleyhi'r-Rahmeti'llâhi'l-Kafi	436	1
180	Tahmîs-i Gazel-i Mantkî 'Aleyhi Rahmeti'l-Ganî	438	1
181	Tahmîs-i Gazel-i Riyâzî 'Aleyhi'r-Rahmeti'llâhi'l-Ganî	439	1
182	Tahmîs-i Gazel-i Şinâsî Rahmetu'llâhi 'Aleyh	440	1
183	Tahmîs-i Gazel-i Vâlî 'Aleyhi Rahmeti'l-Bârî	441	1

184	Tahmîs-i Gazel-i Süheylî ‘Aleyhi’r-Rahmeti’llâhi’l-Ganî	442	1
185	Tahmîs-i Gazel-i Fehîm ‘Aleyhi’r-Rahimehi’llâhi’l-Kerîm	443	1
186	Tahmîs-i Gazel-i Fehîm ‘Aleyhi’r-Rahmeti’llâhi’r-Rahîm	444	1
187	Tahmîs-i Gazel-i Velehu ‘Aleyhi’r-Rahme	446,447.	2
188	Tahmîs-i Gazel-i Fehîm ‘Aleyhi’r-Rahmeti’r-Rahîm	448	1
189	Tahmîs-i Gazel-i Emnî ‘Aleyhi Rahmeti’l-Ganî	452	1
190	Tahmîs-i Gazel-i Vecdî ‘Aleyhi Rahmeti’l-Ganî	453	1
191	Tahmîs-i Gazel-i Mantikî ‘Aleyhi Rahmeti’l-Bârî	454	1
192	Tahmîs-i Gazel-i Fâmî ‘Aleyhi Rahmeti’l-Ganî	455	1
193	Tahmîs-i Gazel-i Âlî ‘Aleyhi’r-Rahmeti’llâhi’l-Ganî	456	1
194	Tahmîs-i Gazel-i Kâmi ‘Aleyhi’r-Rahimehi’llâhi’l-Bârî	457	1
195	Tahmîs-i Gazel-i Vâlî ‘Aleyhi Rahmeti’l-Bârî	458	1
196	Tahmîs-i Gazel-i Mezâkî ‘Aleyhi Rahmeti’l-Bârî	459	1
197	Tahmîs-i Gazel-i Nazîm ‘Aleyhi’r-Rahmeti’llâhi’r-Rahîm	461	1
198	Tahmîs-i Gazel-i Riyâzî ‘Aleyhi Rahmeti’l-Ganî	462	1
199	Tahmîs-i Gazel-i Hâkânî ‘Aleyhi’r-Rahmeti’llâhi’l-Ganî	463	1
200	Tahmîs-i Gazel-i ‘Abdî ‘Aleyhi Rahmeti’l-Ganî	465	1
201	Tahmîs-i Gazel-i Kabûlî ‘Aleyhi Rahmeti’l-Bârî	466	1
202	Tahmîs-i Gazel-i ‘Ulvî ‘Aleyhi Rahmeti’l-Ganî	467,468.	2
203	Tahmîs-i Gazel-i Sâlim ‘Aleyhi Rahmeti’l-Bârî	469	1
204	Tahmîs-i Gazel-i Mahrem ‘Aleyhi Rahmeti’l-Ganî	470	1
205	Tahmîs-i Gazel-i Hayâlî ‘Aleyhi’r-Rahmeti’llâhi’l-Ganî	473	1
206	Tahmîs-i Gazel-i Seyyid Hâkim ‘Aleyhi Rahmeti’l-Ganî	474,483.	2
207	Tahmîs-i Gazel-i Seyyid Hâkim Rahmetu’llâhi ‘Aleyh	476	1
208	Tahmîs-i Gazel-i Hâkim Rahmetu’llâhi ‘Aleyh	479,481.	2
209	Tahmîs-i Gazel-i Nâ’îlî Rahimehu’llâhu’l-Ganî	486	1
210	Tahmîs-i Gazel-i Sabrî ‘Aleyhi’r-Rahme	490	1
211	Tahmîs-i Gazel-i Nâ’îlî ‘Aleyhi’r-Rahmeti’llâhi’l-Ganî	496	1
212	Tahmîs-i Gazel-i Yahyâ ‘Aleyhi Rahmeti’l-Mevlâ	499,501,505	3
213	Tahmîs-i Gazel-i Velehu ‘Aleyhi Rahmeti’l-Mevlâ	504	1
214	Tahmîs-i Gazel-i Nefî ‘Aleyhi Rahmeti’l-Ganî	513	1
215	Tahmîs-i Gazel-i Nefî Rahmeti’l-Ganî	520	1
216	Tahmîs-i Gazel-i Vaslî Rahmetu’llâhu’l-Ganî	522	1
217	Tahmîs-i Gazel-i Beyânî ‘Aleyhi Rahmeti’l-Ganî	523	1
218	Tahmîs-i Gazel-i Beyânî ‘Aleyhi’r-Rahme	524,527,533	3
219	Tahmîs-i Gazel-i Kemâlî Rahmetu’llâhu’l-Müte’âlî	531	1
220	Tahmîs-i Gazel-i Sinânî ‘Aleyhi Rahmeti’l-Ganî	532	1
221	Tahmîs-i Gazel-i Mü’eyyed-Zâde Ahmed Paşa ‘Aleyhi Rahmeti’l-Mevlâ	534	1
222	Tahmîs-i Na’t-ı Şerif Seyyid Hâkim ‘Aleyhi Rahmeti’l-Ganî	537	1

223	Tahmîs-i Gazel-i Sâbit Der-Tahmîd Rahmetu'llâhi 'Aleyh	539	1
224	Tahmîs-i Gazel-i Na't-Eser Velehu Rahmetu'llâhi 'Aleyh	540	1
225	Tahmîs-i Gazel-i Na't-1 Şerîf-i Belîğ 'Aleyhi Rahmeti'l-Ganî	541	1
226	Tahmîs-i Na't-1 Niyâz-1 Me'âl-i Sürûr-1 Âl-i Zîşân-1 Ehl-i Beyt Selâmu'llâhi 'Aleyhi ve 'Alâ Âlihi'l-Kirâm Ecma'in	542	1
227	Tahmîs-i Na't-1 Şerîf-i Niyâz-Redif Es'ad 'Aleyhi Rahmetis-Samed	543	1
228	Tahmîs-i Na't-1 Şerîf-i Seyyid Vehbî 'Aleyhi Rahmeti'l-Ganî	544	1
229	Tahmîs-i Na't-1 Şerîf-i Yümn-Redif-i Besmele Nâzımeş Kânî 'Aleyhi'r-Rahmeti'llâhi'l-Ganî	545	1
230	Tahmîs-i Na't-1 Şerîf-i Niyâz-Redif Velehu Rahmetu'llâhi 'Aleyh	546	1
231	Tahmîs-i Na't-1 Şerîf Yümn-Redif Velehu 'Aleyhi Rahmeti'l-Ganî	547	1
232	Tahmîs-i Gazelî Tahmîd-i Beyânî Rahimehu'llâhu'l-Ganî	548	1
233	Tahmîs-i Na't-1 Şerîf-i Beyânî 'Aleyhi Rahmeti'l-Ganî	549,550.	2
234	Tahmîs-i Na't-1 Şerîf-i Beyânî 'Aleyhi Rahmeti'l-Ganî	554	1
235	Tahmîs-i Gazelî 'İşk-Engiz Velehu Rahmetu'llâhi 'Aleyh	556	1
236	Tahmîs-i Na't-1 Şerîf Velehu 'Aleyhi'r-Rahme	558	1

3.2.5. Bend Sayısına Göre Tahmîsler:

Tahmîsler, 3-26 arasında değişen uzunluktaki bendlerden oluşmaktadır. Tespit edilen bend sayısı çeşidi 17'dir. Tahmîslerde en fazla kullanılan bend sayısı 5'tir. Tespit edilen 558 tahmîsten 292'si 5 bendli olup, tahmîsler içerisindeki oranı %52,32'dir. Ardından 6 ve 7 uzunluktaki bendler gelmektedir. 6 bendli kullanılan tahmîs sayısı 73 olup, tahmîslerdeki kullanım oranı %13,08'dir. 7 bendli kullanılan tahmîs sayısı ise 90'dır. Kullanım oranı %16,12'dir. Bu sonuca göre tahmîslerin ortalama bend sayısı %52,32 ile 5 bendlidir.

Mecmuada bendler sırasıyla şu şekildedir: 3(bendli) 1; (4 bendli) 7; (5bendli) 292; (6 bendli) 73; (7bendli) 90; (8 bendli) 32; (9 bendli) 28; (10 bendli) 7; (11 bendli) 7; (12 bendli) 5; (13 bendli) 7; (14 bendli) 1; (15 bendli) 1; (16 bendli) 2'dir.

Tahmîslerin bend sayısını gösteren tablo aşağıdadır.

Tablo 5. Bend Sayısına Göre Tahmîsler

Nu.	Bend Sayısı	Tahmîs Numarası	Top.	Oran (%)
1	3 bendli	542	1	%0,17

2	4 bendli	12,258,400,403,404,412,413. 2,4,6,9,10,13,16,18,19,23,28,36,37,38,39,40,4 1,44,45,48,49,50,51,52,54,55,56,57,58,60,62,6 4,65,66,68,70,75,77,79,80,84,86,87,88,89,90,9 1,92,94,95,96,97,100,101,102,103,104,105,10 6,107,108,111,116,119,120,121,123,124,125, 126,127,128,131,132,133,134,135,136,137,13 8,139,140,141,142,145,147,148,151,152,154, 156,157,159,160,163,165,166,168,169,170,17 2,174,180,183,189,192,194,197,199,204,205, 207,208,210,215,216,217,218,220,221,222,22 3,228,232,233,235,240,244,247,251,257,260, 261,263,267,270,274,275,277,278,279,280,28 2,284,287,290,291,298,308,310,312,315,335, 355,362,363,364,365,366,368,369,370,372,37 3,374,376,377,379,380,383,391,394,395,396, 401,405,415,416,417,419,420,421,424,425,42 6,427,428,429,430,432,433,434,436,437,438, 439,440,441,442,443,444,455,457,471,473,47 4,475,478,479,480,481,484,486,487,488,489, 490,492,493,494,495,496,499,500,501,502,50 3,504,505,506,507,508,509,510,511,512,514, 515,516,518,520,521,522,523,526,527,528,53 0,533,537,538,539,540,543,550,553,554,556, 557.	7	%1,25
3	5 bendli	11,14,15,22,31,35,42,47,53,61,63,74,109,110, 112,129,143,144,146,149,153,155,167,175,18 4,195,211,230,243,245,246,248,254,255,259, 266,272,273,289,302,319,323,329,336,341,34 2,356,361,382,398,399,402,406,407,408,409, 410,411,414,418,422,423,431,435,476,482,48 5,491,513,519,524,544,555. 1,5,7,20,24,25,26,27,30,32,33,43,46,71,72,78, 81,83,85,122,158,161,162,164,171,173,179,1 81,182,185,186,187,190,193,198,200,201,202 ,209,212,213,226,227,234,250,264,265,268,2 71,276,281,283,285,286,288,304,305,307,311 ,314,318,320,321,324,325,330,333,334,337,3 38,340,344,353,354,359,360,367,381,397,445 ,449,456,497,524,525,531,548,549,552,558.	292	%52,32
4	6 bendli	11,14,15,22,31,35,42,47,53,61,63,74,109,110, 112,129,143,144,146,149,153,155,167,175,18 4,195,211,230,243,245,246,248,254,255,259, 266,272,273,289,302,319,323,329,336,341,34 2,356,361,382,398,399,402,406,407,408,409, 410,411,414,418,422,423,431,435,476,482,48 5,491,513,519,524,544,555.	73	%13,08
5	7 bendli	1,5,7,20,24,25,26,27,30,32,33,43,46,71,72,78, 81,83,85,122,158,161,162,164,171,173,179,1 81,182,185,186,187,190,193,198,200,201,202 ,209,212,213,226,227,234,250,264,265,268,2 71,276,281,283,285,286,288,304,305,307,311 ,314,318,320,321,324,325,330,333,334,337,3 38,340,344,353,354,359,360,367,381,397,445 ,449,456,497,524,525,531,548,549,552,558.	90	%16,12

6	8 bendli	8,17,67,76,98,99,117,118,191,229,238,239,24 2,256,294,326,327,328,331,332,339,343,345, 350,352,371,393,477,483,529,534,535.	32	%5,73
7	9 bendli	21,29,59,69,82,130,150,176,196,203,206,219, 224,231,249,253,269,306,313,346,349,351,35 7,375,378,532,536,551.	28	%5,01
8	10 bendli	3,34,73,225,236,316,317,347,348.	9	%1,61
9	11 bendli	177,178,214,309,322,358,498.	7	%1,25
10	12 bendli	93,252,262,472,545.	5	%0,89
11	13 bendli	292,299,300,301,392,546,547.	7	%1,25
12	14 bendli	293	1	%0,17
13	15 bendli	541	1	%0,17
14	16 bendli	295,297.	2	%0,35
15	17 bendli	296	1	%0,17
16	20 bendli	188	1	%0,17
17	26 bendli	303	1	%0,17
			558	

Sonuç

Bu çalışmada, “*Ali Rızâ'î'nin Tahmîsler Mecmuası*” ele alınmıştır. Eserin mürettibi, 18. yüzyılın sonu ile 19. yüzyılın başında yetişmiş önemli şahsiyetlerinden biri olan Ali Rızâ'î'dir.

Tahmîsler Mecmuası; 13., 15., 16., 17., 18. ve 19. yüzyıllarda yaşamış şairlerin manzumelerini bir araya getiren; mürettibinin ve devrinin edebî zevkini ortaya koyan antoloji niteliğinde bir eser mahiyeti taşımaktadır. Mecmuada; 13., 15., 16. ve 19. yüzyıllardan 1'er şair; 16. yüzyılda 7 şair; 17. yüzyılda 24 şair ve 18. yüzyılda ise 26 şair vardır. Şiirlerine tahmîs yazılan şairlerin, geniş bir zaman aralığında yaşadığı görülmektedir. Ancak 18. yüzyılda yaşayan şair sayısı daha fazladır.

Mecmuada tahmîslerin yanı sıra sayıları az olmakla birlikte mesnevî, muhammes, terki-i bent ve terc'i-i bent gibi nazım şekilleri de vardır. Mecmuada yer alan 573 manzumenin 558'ini tahmîsler oluşturur. Bu şiirlerin 548'i gazellere yapılan tahmîsler oluştururken; 10'u da na't nazım türüne yapılan tahmîslerden meydana gelmektedir. Mecmuada tahmîslerin tüm şiirlere oranı %98'dir.

Mecmûda en fazla tahmîsi yapılan şairler: “*Kânî, Nâbî, Belîğ, Bâkî, Nesîb, Beyânî, Tâlib, Âgâh, Yahyâ, Atâyî ve Sabrî*”dir. Mecmuada en çok tahmîsi yapılan şair ise Kânî'dir.

Kâni'ye ait 102 şiirin tahmîsler içerisindeki oranı ise %18'dir. Onu 55 tahmîsle Nâbî [%10], 45 tahmîsle Belîğ [%8] takip etmekte ve ardından Bâkî [24 tahmîs: %4,30], Nesîb [22 tahmîs: %3,94], Beyânî [20 tahmîs: 3,58], Tâlib [19 tahmîs: %3,40], Âgâh [17 tahmîs: %3,04], Yahyâ [15 tahmîs: %2,68], Atâyî [14 tahmîs: %2,50] ve Sabrî [10 tahmîs: %1,79] takip etmektedir.

Tahmîslerin 3 bendden 26 bende kadar uzayan çok farklı bend sayılarıyla yazıldığı görülmektedir. Tespit edilen tahmîsler, bend sayısı ya da uzunluk bakımından 17 çeşittir. Ancak bu çeşitliliğe rağmen tahmîslerin çoğu belirli bend sayılarıyla yazılmıştır. Tahmîslerde en fazla kullanılan bend sayısı 5'tir. Buna göre tahmîslerin yaklaşık %53'ü 5 bendli olarak yazılmıştır. Bu sonuca göre, tahmîsin asıl bend sayısının 5 olduğu söylenebilir. 5 bendden sonra en fazla 6 ve 7 bendli tahmîsler vardır. Tahmîslerin %13,08'i 6; %16,12'si 7 bend olarak yazılmıştır. Diğer tahmîsler ise; %5,73'ü 8; %5,01'i 9; %1,61'i 10; %1,25'i 11; %0,89'u 12; %0,35'i 2 bend olarak yazılmıştır.

Tahmîslerin tamamı aruz ölçüsü ile yazılmıştır. Tahmîslerde en fazla kullanılan aruz vezni, Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün'dür. Bu kalıpla toplam 149 tahmîs yazılmıştır. Bütün tahmîsler içindeki oranı %26,70'dir. Bundan sonra Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün kalıbı gelmektedir. 109 tahmîsin yazıldığı bu kalıbın tahmîslerdeki kullanım oranı %19,53'dür. Üçüncü olarak en fazla kullanılan kalıp ise Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün'dür ki bu kalıpla 87 tahmîs yazılmıştır ve aynı kalıbın tahmîslerdeki kullanım oranı %15,59'dur. Dördüncü olarak kullanılan kalıp, 80 tahmîsle Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün'dür. Tahmîslerdeki kullanım oranı %14,33'dür. Beşinci olarak, 71 tahmîsle Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün kalıbı olup bütün tahmîsler içindeki oranı ise; %12,72'dir. Altıncı olarak ise müctes bahrinin, Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilünFe'ilün olup, 37 tahmîs ile kullanım oranı %6,63'dür.

Mecmuada incelenen 558 tahmîste toplamda 236 farklı başlık kullanılmıştır. Tahmîslerin çoğunda şairin şiirlerinde mahlaslarını söyledikleri görülmüştür. Mahlası tespit edilen tahmîslerde genellikle mahlas, en son bendde söylenmiştir. Ancak sadece iki şiirde mahlas son bendde yer almamıştır.

Tahmîslerde; *tahmîs-i müzdevic* [531 tahmîs: %95], *tahmîs-i mütekerrir* [1 tahmîs: %0,17] ve *tardiye* [26 tahmîs: %4,65] tarzı kafiye olmak üzere üç çeşit kafiye kullanılmıştır.

Kaynaklar

- Ali Rızâ'î, Millet Kütüphanesi Ali Emîrî Ef. Manzum, No: 172.
- Cengiz, H. E. (1986). Dîvân Şiirinde Musammatlar, Türk Dili Dergisi, LII (415-417), 291-429.
- Dokumacı, N. (2023, 19 Nisan). Tahmîs Mecmuası (Ali Rızâ'î). Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü. <http://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/tahmis-mecmuasi-ali-rizayi-tees-1272>.
- Dilçin, C. (1983). *Örneklerle Türk şiir bilgisi*. TDK Yayınları.
- Erdoğan, M. (2002). *Türk edebiyatında muhammes*, Kültür Bakanlığı Yayınları.
- İpekten, H. (2013). *Eski Türk edebiyatı nazım şekilleri ve aruz*. Dergâh Yayınları.
- Köksal, M. F. (2012). Şiir mecmualarının önemi ve mecmuaların sistematik tasnifi projesi (MESTAP), Eski Türk edebiyatı çalışmaları VII, Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırk Ambarı, (Haz.: Hatice Aynur, Müjgan Çakır, Hanife Koncu, Selim S. Kuru, Ali Emre Özyıldırım), Turkuaz Yayınları.
- Pala, İ. & Kılıç, F., "Musammat", TDV İslâm Ansiklopedisi, (31, 233-235). Ankara: TDV, 2020.
- Tuğluk, İ. H. (2023, 19 Nisan). Dîvân (Rızâ). Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü. <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/riza-yenisehirfenari-ali-rizaullah>.
- Uzun, M. İ., "Mecmua", TDV İslâm Ansiklopedisi, (28, 265-267). Ankara: TDV, 2003.

Etik Kurul İzni

Bu çalışma için etik kurul izni gerekmemektedir. Yaşayan hiçbir canlı (insan ve hayvan) üzerinde araştırma yapılmamıştır. Makale edebiyat sahasına aittir.

Çatışma Beyanı

Makalenin yazarları, bu çalışma ile ilgili herhangi bir kurum, kuruluş, kişi ile yazarlar arasında mali çıkar olmadığını ve yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmadığını beyan eder.

Destek ve Teşekkür

Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.